

ІННОВАЦІЙНІСТЬ – ВАЖЛИВА ОЗНАКА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

© Лавриненко Л.М. , 2011

У розвитку економіки країни важливу роль відіграє процес підвищення інтелектуальної та професійної якості населення. Це пред'являє підвищені вимоги до змісту освіти. Як відомо, освіта виконує дві найважливіші цивілізаційні функції: розвиток особи (духовний, етичний, художній, культурний розвиток) та її соціалізація, а також економічну функцію (відтворення кваліфікованих трудових ресурсів для суспільного виробництва). Взаємозв'язок цих функцій освіти та створення відповідних ресурсних умов є необхідною передумовою суспільного прогресу у всіх його проявах.

Інтенсифікація процесу отримання знань, вимоги до якості та індивідуалізації процесу здобуття освіти різними категоріями тих, що навчаються викликають необхідність розробки і впровадження широкого комплексу освітніх програм, що дозволяють кожному охочому здобути саме ту освіту, в ті терміни і в тому місці, які є для нього найбільш прийнятними.

Економіка, заснована на знаннях, пред'являє вищі вимоги до рівня кваліфікації і компетенції трудових ресурсів. Світовий досвід показує, що найбільш стійкими є економіки тих країн, в яких середній рівень освіченості населення вищий. У всіх постіндустріальних країнах спостерігається стійке зростання частки працівників з вищою освітою, так само як і економічна віддача від вищої освіти [1].

Формування “нової економіки, заснованої на знаннях” вимагає випереджаючого розвитку освітньої сфери та значного зростання освітнього потенціалу населення країни. Розвиток сфери освіти забезпечує одночасно економічний і соціальний ефект. У країнах з економікою, орієнтованою на знання, підвищення продуктивності праці досягається шляхом створення і розповсюдження технологічних інновацій, причому більшість цих нововведень є результатом фундаментальних і прикладних наукових досліджень, що розглядаються в університетах. Підготовка за новими професіями, перепідготовка, підвищення кваліфікації здійснюються ефективніше у тому випадку, коли працівник має хороші базові знання. Тому вищий освітній і кваліфікаційний рівень робочої сили дозволяє працівникам використовувати нові технології, швидко пристосовуватися до змін зовнішнього середовища.

Іншим аспектом проблеми, що обумовлює закономірне зростання для суспільства значущості освіти, особливо системи вищої і додаткової професійної освіти, є скорочення “життєвого циклу” знань, навиків та професій. Як наслідок цього, все більш важливими стають безперервність освіти, регулярне оновлення індивідуальних здібностей і підвищення кваліфікації працівників. Основними центрами оновлення фундаментальних і прикладних наукових знань стають університети.

Будучи найважливішим елементом формування інфраструктури, сучасної економіки, сфера освіти разом з тим є ринком освітніх послуг. Віддача від інвестицій в людський капітал, в розвиток сфери вищої освіти для сучасних українських макроекономічних умов сьогодні порівнянна з віддачею від вкладень до основних фондів. Таким чином, формування “нової економіки” і забезпечення високих темпів економічного зростання вимагають випереджаючого розвитку освітньої сфери, підвищення якості кадрів, що готуються, і значного зростання освітнього потенціалу населення країни.

Реформа освіти необхідна, від неї залежить успішність реалізації всіх реформ, оскільки відсутність кваліфікованих кадрів зупинить будь-які спроби розвитку та вдосконалення науково-технічного прогресу.

Основою інноваційної освіти є підготовка кадрів для роботи в майбутньому, а не поліпшення підготовки кадрів для роботи на нинішньому рівні розвитку цивілізації. Традиційна освіта носить швидше теоретичний характер, тоді як інноваційна освіта повинна бути швидше практичним. Об'єм

інформації, якою володіє наша цивілізація, подвоюється кожні п'ять років. Тому окрім освоєння знань не менш важливим стає освоєння техніки, за допомогою якої можна отримувати, переробляти та використовувати нову інформацію. Знання при цьому освоюються стосовно тих умінь, якими оволодівають учні в рамках інноваційних освітніх програм. Зниження конкурентоспроможності традиційних інститутів освіти, а також недостатня інтеграція науки та виробництва свідчать про необхідність створення принципово нових установ вищої освіти. Сьогодні традиційна освіта як система отримання знань відстає від реальних потреб сучасної науки та виробництва.

Особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення та прогнозування на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на активні та конструктивні дії в ситуаціях, які швидко змінюються. Розвиток системи та змісту навчання в сучасному світі відбувається в контексті глобальних освітніх тенденцій, серед яких найпомітнішими є:

- масовий характер освіти та її неперервність;
- значущість освіти для індивіда та суспільства;
- орієнтація на активне освоєння людиною способів пізнавальної діяльності;
- адаптація освітнього процесу до запитів та потреб особистості;
- орієнтація навчання на інновації, особистість, забезпечення можливостей її саморозвитку та саморозкриття.

Ці тенденції свідчать, що головною функцією освіти є розвиток людини. Освіта має забезпечити кожному, хто навчається, широкі можливості для здобуття таких умов розвитку та підготовки до життя:

- знань про людину, природу та суспільство, що сприяють формуванню наукової картини світу як основи світогляду та орієнтації у виборі сфери майбутньої практичної діяльності;
- досвіду комунікативної, розумової, емоційної, фізичної, трудової діяльності, що сприяє формуванню основних інтелектуальних, трудових, організаційних умінь та навичок, необхідних у повсякденному житті для участі у суспільному виробництві, продовженні освіти та самоосвіти;
- досвіду творчої діяльності, що відкриває простір для розвитку індивідуальних здібностей особистості та забезпечує її підготовку до життя в умовах соціально-економічного та науково-технічного прогресу.

Інноваційною освітою є навчання в процесі створення нових знань за рахунок інтеграції фундаментальної науки, безпосередньо учбового процесу та виробництва. Система освіти в інноваційному вузі повинна бути відкрита сучасним науковим дослідженням та сучасній економіці – повинні бути присутніми такі форми, як проектні розробки, тренінги, стажування на виробництві, в науково-дослідних організаціях. В даний час найбільш успішними в плані забезпечення інноваційного характеру розвитку освітньої діяльності стають такі вищі учбові заклади, в яких одночасно реалізуються наступні три типи процесів:

- розробка студентами реальних проектів в різних секторах економіки;
- проведення досліджень фундаментального та прикладного характеру;
- використання освітніх технологій, що забезпечують студентам можливість вибору учбових курсів.

Гармонізація відносин науки та суспільства є одним з ключових моментів інноваційного розвитку в цілому. Успішна реалізація інноваційного потенціалу країни в цілому залежить саме від прагнення кожної людини досягти найкращих результатів на своєму робочому місці. Всі ці накопиченні та ті, які постійно поповнюються наукові знання повинні ефективно застосовуватися на практиці у відповідних рівню умовах з метою максимальної реалізації на благо ефективності економіки країни.

1. Український ринок праці: особливості розвитку та ефективність функціонування / [І.Л. Петрова, В.В. Близнюк, Г.Т. Куліков та ін.]; за ред. І.Л. Петрової; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2009. – 368 с.